

## RAPORT ORGANIZACYJNY NR.6

/ za styczeń 1943 roku/.

## I.KIEROWNICTWO PLACÓWKI,/personel stały/.

Kierownik Placówki - Jankowski, Nr.ew.5153, personalja znane, adres, drogi przekazywania korespondencji - bez zmian.

## II.SIEĆ AGENTÓW I INFORMATORÓW.

## a/.Wykaz agentów płatnych.

## A.Rio de Janeiro.

## 1/.Makowski, Nr.ew.5185, personalja znane.

W okresie sprawozdawczym zakres wykorzystania go pozostał bez zmian. Dostarczył szeregu informacji z dziedziny transakcji gospodarczych na rzecz Niemiec, jakie wykorzystane zostały w przedstawionych już raportach. Za jego pośrednictwem uzyskano również wiadomości z obozu koncentracyjnego, w którym umieszczone są osoby podejrzane o działanie na rzecz osi, i z odcinka żydowskiego.

Utrzymuję go niewielkim kosztem, opłacając w zależności od wartości dostarczonych informacji.

## 2/.Berger, - Nr.ew.5186, personalja znane.

## 3/.Benedict, - Nr.ew.5187, personalja znane.

Obydwaj nadal przekazują materiały "hotelowe", interesujące Tomaszewskich. Przejściowo dział ten jest mniej ciekawy, bowiem w czasie brazylijskiego lata,/styczeń-marzec/, t.zw. sfery dyplomatyczne i wszelkiego rodzaju "osobistości" wyjeżdżają przeważnie z Rio de Janeiro do miejscowości górskich i uzdrowisk.

## B.Minas Gerais.

## 4/.Wolski, Nr.ew.5197, personalja znane.

Pracy jego w ciągu stycznia nie mogę ocenić, bowiem po raz ostatni był on w Rio w początku tego miesiąca i jeszcze nie otrzymałem jego następnego raportu. Jak już meldowałem, największą przeszkodą w wykorzystaniu Wolskiego jest brak sposobu przekazywania korespondencji z Belo Horizonte do Rio i związana z tym konieczność ograniczenia kontaktów do osobistych przyjazdów W.

## C.Sao Paulo.

## 5/.Martins, Nr.ew.5199, personalja znane.

Najpozytywniej oceniam jego pracę na odcinku penetracji komunistycznej i powiązań tego ruchu ze środowiskami - rosyjskim, ukraińskim i litewskim.

Sao Paulo jest obecnie centrum akcji komunistycznej na Brazylię i jedynym właściwie środowiskiem, w którym przenika ona nawet wyraźnie do kół emigracji polskiej.

Poza służbą informacyjną, wymaga to specjalnej czujności aby nie dopuścić do przeniknięcia agentów komunistycznych do Armji Polskiej w Anglii, gdzie stosunkowo łatwo mogliby się dostać w charakterze ochotników wyjeżdżających z Brazylii.

Celem lepszego wykorzystania Martinsa i odpowiedniego nas-

tawienia go do pracy i zadań, będzie on wezwany do Rio, bezpośrednio po powrocie Pedro z Curitiby.

Martins otrzymał dyspozycje zwerbowania informatora w porcie Santos oraz stałego utrzymywanie kontaktów w kołach ukraińskich i litewskich, ze szczególnem uwzględnieniem czynników komunizujących.

D.Paraná.

6/.Lwowski, Nr.ew.5188, personalja znane.

Nadal wywiązuje się należycie ze swych zadań. Największą może jego wadą jest zbyt zarozumiałe mniemanie o sobie samym i swej znajomości terenu. Wymaga to stałego "oblewnia go zimną wodą".

Poza tym wykazuje chęć do pracy i zrozumienie jej potrzeb. Wg. uzyskanych informacji, Tomaszewscy komunikowali swemu przedstawicielowi, iż jego oceny pokrywają się z wiadomościami "ze źródeł polskich".

Pokrywka Lwowskiego - praca w Komitecie Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce i dorywcze zajęcie w konsulacie - jest zupełnie dobra, wydaje się jednak, iż zabiera ona mu zbyt wiele czasu.

Poniżej podaje pełną listę sieci Lwowskiego, zawierającą tak nazwiska i pseudonimy, jak i omówienie możliwości poszczególnych osób:

a/.Kś.Damek - pseudonim kś.Adam. - obecnie Curitiba.

Do niedawna mieszkał w Prudentopolis, /centrum ruchu ukraińskiego/, gdzie utrzymywał bliskie stosunki z Bazylianami. Do dzisiaj zachował kontakty osobiste i korespondencyjne z tym terenem. Zna dobrze zagadnienie ukraińskie.

b/.Ceranowicz - pseudo "Ran", obecnie Curitiba.

B. nauczyciel szkół polskich, przez dłuższy czas pracował w Prudentopolis. W Curitibie przebywa czasowo, wkrótce wyjedzie w teren.

c/.Moreschi - pseudo "Mor", Curitiba.

Inżynier, informator dorywczy.

d/.Lipiński - pseudo "Pina", Paranagua.

Właściciel hotelu, dobry znawca stosunków w porcie Paranagua i na побереżu.

e/.Klimkiewicz - pseudo "Klin", Curitiba.

B.zecer "Gazety Polskiej" w Curitibie, obecnie agent firmy "Siegel i Krueger", /Siegel - rzek.szwajcar, Krueger - Niemiec, podający się za antynazistę, chociaż synowie jego są nastawieni zdecydowanie pronazi/. Stosunek Klimkiewicza do sprawy polskiej nie budzi wątpliwości. Może on być cennym informatorem, ponieważ w sprawach firmy b.często jeździ po całej okolicy.

f/.Amhof - pseudo "Amt", Curitiba.

Niemiec, podający się za anty-hitlerowca i przyznający się jednocześnie, że zmuszony jest świadczyć na cele niemieckie. Kupiec. Informator przygodny, mógłby dostarczać b.wartościowych wiadomości, gdyby nie jego obawa przed miejscową organizacją niemiecką.

g/.Majewski - pseudo "Władysławski", Curitiba.

Przewodniczący nielegalnego "Związku b.Kombatantów". Półinteligent, niesłychanie ambitny. Placówka przedstawiała informacje o jego kontaktach z miejscowymi władzami wojskowymi. Dzięki osobistemu zaufaniu do Lwowskiego i swej gadatliwości, pozwala

śledzić zamiary i posunięcia "Związku", niekiedy szkodliwe dla sprawy polskiej, a w szczególności akcji rekrutacyjnej a jednocześnie umożliwia obserwowanie posunięć władz wojskowych brazylijskich.

h/.Wójcik - psedo "Wład", Ivahí.

Inteligent o skłonnościach literackich. Przebywa stale w interiorze. Posiada interesujące kontakty z ukraińcami. Informacje jego trzeba traktować z pewnym krytycyzmem.

i/.Wolski - psedo "Luiz", Porto Uniao, Sta.Catarina.

Adwokat, człowiek niezależny finansowo, ma duże kontakty osobiste z miejscowymi władzami. Doskonale zna swój teren.

j/.Kś.Stroka - pseudo "Trok", Canoínhas.

Ksiądz, franciszkanin, niewątpliwy patriota. B.dobrze zna stosunki w swym okręgu. Prawie stale jest w rozjazdach i często bywa w Curitibie, co ułatwia kontakty.

k/.Kś.Gazdzicki - pseudo "Gazda", Canoínhas.

Ksiądz, franciszkanin, dobry polak, pracuje razem z "Trókiem".

l/.Wachowicz - psedo "Wicz", Alto Paraguassú.

B. kierownik polskiego "kolegium", obecnie przemysłowiec. Z uwagi na prowadzone interesy pozostaje w stałym kontakcie z miejscowościami: Mafra, Rio Negro, Joinville i Blumenau, Sta. Catarina/.Posiada dobre informacje o ukraińcach w Iracema. W Curitibie bywa regularnie co miesiąc.

m/.Kś.Zajac - pseudo "Królik", Rio Negro, Mafra.

Dobrze poinformowany o sytuacji na pograniczu stanów Paraná i Sta. Catarina. Często bywa w Curitibie, co umożliwia osobiste kontakty.

n/.Kasprowicz - pseudo "Kacperek", Curitiba.

Przemysłowiec i handlowiec. Człowiek starszy. Dobrze zna stosunki w stanie Sta. Catarina, gdzie ma rodzinę, a zwłaszcza okolice Blumenau i Joinville. W Curitibie ma duże stosunki w środowisku niemieckim.

o/.Morong - psedo "Morawski", Sta.Catarina - Blumenau.

Dawniej zaangażowany był w robocie polskiej, następnie był przez dłuższy czas urzędnikiem brazylijskim. Teraz mieszka w Blumenau, gdzie zajmuje się handlem. Co pewien czas przyjeżdża do Curitiby, gdzie utrzymuje kontakt z Lwowskim.

p/.Kępa - pseudo "Kępski", Hereval, Cruzeiro/Sta.Cat./

Rzemieślnik, informator dorywczy, pośredniczy w przekazywaniu wiadomości przez osoby trzecie.

r/.Kurudz .pseudo "Kukurydza", Curitiba-Paranagua.

Przemysłowiec z Curitiby, związany interesami z portem Paranagua, dokąd często jeździ i gdzie ma zapewniony łatwy dostęp. Uzupełnia informacje Piny.

s/.Psudo "Rad", Sta. Catarina.

Nazwiska i bliższych szczegółów Lwowski dotychczas nie nadesłał. Rzekomo pozostaje na wysokim stanowisku i często przyjeżdżając do Curitiby udziela dorywczych, ale wartościowych informacji.

Wg. wyjaśnień Lwowskiego, opiera on swą pracę na infor-

matorach, którzy świadomia dostarczają mu wiadomości, nie wiedzą jednak dokładnie dla jakiego celu są one przeznaczone.

Dziwny ten na pozór stosunek Lwowski tłumaczy tym, iż większość tych ludzi znał od b.dawna i prowadził z nimi w okresie przedwojennym szereg prac dla sprawy polskiej, wobec czego mają oni do niego zaufanie i współpracują z nim, bez potrzeby przedstawiania im prawdziwego charakteru pracy.

Lwowski otrzymał polecenie wynalezienia świadomych informatorów - ewent. płatnych, /przynajmniej po jednym w środowisku niemieckim i ukraińskim/.

Przekazane mu zostały pieniądze na odbycie małej podróży po terenie stanu Parana.

Sprawa wyjazdu Lwowskiego do stanu Sta. Catarina zostanie zdecydowana po powrocie Pedro z Curitiby i w zależności od poczynionych przez niego na miejscu obserwacji.

b/.Wykaz informatorów ideowych.

7/.Bolesław, Nr.ew.5188, personalja znane.

Nadal pracuje z tym samym oddaniem na odcinku wojskowym. Wobec pewnego ustabilizowania się stosunków w tym dziale, informacje jego straciły może częściowo charakter "rewelacji", tym nie mniej dostarcza wartościowych wiadomości o nastrojach, stosunkach w Armji, pracach bieżących oraz o działalności wywiadu wojskowego.

Bolesław zajmuje się - na własny rachunek - konstrukcją aparatów służących do badania kryształu górskiego i w związku z tym wyrabia sobie coraz większe stosunki w sferach przemysłowych i handlowych, co z czasem pozwoli na wykorzystanie go również i na innych odcinkach.

Jeszcze w tym miesiącu wyjeżdża na 2 tygodnie na teren stanu Espirito Santo, celem instalacji wyprodukowanych przez siebie aparatów. W przyszłym miesiącu ma odbyć podróż po stanie Minas Gerais. Jak już ustaliliśmy, wyjazdy te będą wykorzystane i dla celów "firmowych".

8/.Arnold, Nr.ew.5189, personalja znane.

Po likwidacji "Domu Polskiego" w Niteroi, którego był kierownikiem, udało się go umieścić na stanowisko pracownika "Attatu". Poza innymi korzyściami, pozwoli to na zachowanie przez niego kontaktów z ochotnikami, oczekującymi na wyjazd do Anglii.

9/.Kubik, Nr.ew.5190, personalja znane.

Jak już meldowałem, zaproponowałem mu - zgodnie z otrzymanymi dyrektywami - zwrot ponoszonych wydatków. Propozycji tej Kubik nie przyjął, deklarując jednak gotowość dalszej współpracy bezinteresownej.

Nadal nadsyła regularnie informacje z terenu, które w pierwszym rzędzie przedstawiają wartość jako sprawdzian ocen i pracy Lwowskiego.

Zaproponowałem Kubikowi konkretnie wyjazd czasowy do Sao Paulo, celem nawiązania kontaktów w tamtejszym środowisku li-tewskim. Na propozycję tą nie otrzymałem jeszcze odpowiedzi. Poważną przeszkodą może być stan zdrowia Kubika, /angina pectoris/, która ogranicza jego swobodę ruchów.

10/.Felix Haczyński - pseudo "Wysoki"

B.przedstawiciel "PAT'a" w Moskwie, /do września 1939/ obecnie pracownik Tomaszewskich, ze stałą siedzibą w Curitibie.

Haczyński pomimo swej całkowitej lojalności w stosunku

do Tomaszewskich, jest jednocześnie najzupełniej oddany sprawie polskiej. Na swym obecnym stanowisku gotowy jest do wszelkiej z nami współpracy i zawsze służy pomocą, kontaktami - a nawet informacjami, które Tomaszewskich bezpośrednio nie interesują, a dla nas mogą przedstawiać wartość.

Nazwisko H. zamieściłem w wykazie, /nie przydzielając zresztą żadnego numeru ew./ wyłącznie dla tego, aby w przyszłości móc używać jego pseudonimu, co niejednokrotnie może być potrzebne.

### III. INFORMATORZY NIEŚWIADOMI, /stali/, SIEĆ TOWARZYSKA.

- 11/. Olek, personalja znane.
- 12/. Karol, personalja znane.
- 13/. Doktor, personalja znane.

W okresie sprawozdawczym wykorzystywani byli nadal jedynie sporadycznie.

Dwaj pierwsi zresztą, pomimo ogromnych możliwości osobistych, raczej tracą wartościowe kontakty i nie są traktowani poważnie w kołach dyplomatycznych, a jedynie pewne czynniki towarzyskie się na nich nadal "snobują".

T.zw. sieć towarzyska rozbudowana zostanie w najbliższym czasie, w związku z nowymi możliwościami pracy Placówki.

### IV i V. OPANOWANIE TERENU I OGÓLNE WYNIKI PRACY.

Co się tyczy opanowania terenu, w okresie sprawozdawczym nie nastąpiły żadne istotne zmiany.

Zresztą, będąc już poinformowany o bliskim terminie przyjazdu Pedro, zmian tych nie chciałem wprowadzać, licząc się z koniecznością dostosowania pracy do przywiezionych przez niego dyrektyw.

W programie prac ogólnych wymagało coraz większej uwagi obserwowanie rozwoju penetracji komunistycznej w Brazylii, a zwłaszcza na terenie stanu Sao Paulo.

Jednocześnie, z punktu widzenia polskiego, specjalnie interesująco zarysowywały się zmiany w nastawieniu części emigracji ukraińskiej, w południowych stanach Brazylii.

Ze spraw typu KW., nasunęła się konieczność poświęcenia coraz większej ilości pracy zagadnieniu rekrutacji ochotniczej do Armji Polskiej. Przyznanie zasiłków dla rodzin zwiększyło napływ ochotników, przy czym wśród nich duży stosunkowo procent stanowią mniejszości słowiańskie, /nieświadomie przyjmowane przez Attachat, który w myśl dyrektyw Londynu teoretycznie załatwia negatywnie zgłoszenia naszych "mniejszości narodowych"/. W grupie, która wyjechała w dniu 10-go bm., na ogólną ilość 58 ochotników - było 10 ukraińców i rusinów, przyznających się do narodowości polskiej.

W związku z niebezpieczeństwem penetracji czynników komunistycznych i nacjonalistów ukraińskich do Armji Polskiej, Placówka zainicjowała cenzurę korespondencji wysyłanej i otrzymywanej przez ochotników, oczekujących na transport. Wyniki tej cenzury - która m.in. stwierdziła obecność elementów ukraińskich - podane zostaną w opracowaniu specjalnym i w najbliższym raporcie KW.

### VI. TRUDNOŚCI I PROŚBY.

### VII. SPRAWY BUDŻETOWE.

Spraw z działków wymienionych powyżej nie poruszam, ponieważ w związku z przyjazdem Pedro są one przeważnie w stadium

113

załatwiania.

Prawdopodobnie przeszkodą najtrudniejszą do przezwyciężenia będzie sprawa komunikacji z interiorem, która nawet Tomaszewskim sprawia b.poważne trudności.

#### VIII. ZAMIERZENIA NA PRZYSZŁOŚĆ.

-----

Z mojej strony sprowadzają się one do współdziałania w jaknajszerszej mierze w realizacji programu z którym przyjechał Pedro.

Z prac dawniej zaczętych znajduje się w toku przygotowania próba rozszerzenia działalności Placówki na odcinku ekonomicznym - w szczególności w dziale surowców niezbędnych dla przemysłu wojennego, /eksploatacja, trudności, problemy transportowe, starcia polityki prowadzonej przez tomaszewskich i stanisławskich, plany czynników zagranicznych na okres powojenny/.

Szczegóły naszych możliwości w tym dziale zostaną przedstawione w najbliższym czasie.

#### IX. WSPÓŁPRACA Z PLACÓWKĄ ANGIELSKĄ.

-----

Została przedstawiona w odrębnym raporcie, jednocześnie wysyłanym. Nadal rozwija się najzupełniej pozytywnie.

#### X. RÓŻNE.

-----

Brak.

*M. Jankowski*